

Kohtuasi C-584/23

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

21. september 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Barcelona töökohus nr 3, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

18. september 2023

Hagejad:

Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 51

KT

Kostjad:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (riiklik sotsiaalkindlustusamet, Hispaania)

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS) (sotsiaalkindlustuskassa, Hispaania)

Alcampo S. A., äriühingu Supermercados Sabeco, S. A. õigusjärglane

Põhikohtuasja ese

Sotsiaalkindlustus — Tööõnnetus — Pension tööõnnetuse tagajärjel tekkinud püsiva täieliku töövõimetuse tõttu — Pensioni arvutamine — Pensioni baassumma alaealise hooldamise tõttu lühendatud tööaja korral — Naiste ja meeste võrdse kohtlemise põhimõte sotsiaalkindlustuse valdkonnas — Kaudne sooline diskrimineerimine

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotlus tõlgendamise küsimuses — ELTL artikkel 267 — Rea sotsiaalkindlustust käsitlevate riigisiseste õigusnormide kooskõla liidu esmase õiguse ning direktiividega 79/7/EMÜ ja 2006/54/EÜ — Kaudne sooline diskrimineerimine

Eelotsuse küsimused

1. Kas nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiivi 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas artikliga 4 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiivi 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (uuestisõnastamine) artikliga 5 on vastuolus 22. juuni 1956. aasta dekreeði artiklis 60 sisalduv Hispaania õigusnorm, mis käsitleb tööõnnetuse tagajärjel tekkinud püsiva töövõimetuse eest määratava hüvitise baassumma arvutamist, kuna tegemist on kaudse soolise diskrimineerimisega, sest enamasti lähevad alaealise hooldamise tõttu lühendatud tööajale üle naised ja seetõttu on neile määratav hüvitis selgelt väiksem?
2. Arvestades, et Hispaania õigusnormis, milles kehtestatakse tööõnnetuse tagajärjel tekkinud püsiva töövõimetuse eest määratava hüvitise arvutusmeetod – 22. juuni 1956. aasta dekreeði artikli 60 lõige 2 – võetakse arvesse õnnetuse hetkel tegelikult saadud töötasu ning arvestades, et Hispaania riiklikus sotsiaalkindlustusskeemis on nähtud ette osamakseline perehüvitis – üldise sotsiaalkindlustusseaduse artikli 273 lõige 3 –, mis arvutatakse töötajate üldseaduse artikli 37 lõikes 6 ette nähtud alaealise hooldamise tõttu lühendatud tööajale ülemineku kahe esimese aasta jooksul 100%-lise töötasu alusel ning arvestades, et statistiliste andmete kohaselt on 90% lühendatud tööaja taotlejatest naised, siis kas kirjeldatud Hispaania õigusnormid on vastuolus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 8, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 21 ja 23, direktiivi 79/7/EMÜ artikliga 4 ja direktiivi 2006/54/EÜ artikliga 5 ning tegemist on kaudse soolise diskrimineerimisega?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Liidu toimimise leping, artikkel 8

Euroopa Liidu põhiõiguste harta, artiklid 21 ja 23

Nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiiv 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas, artiklid 1, 3 ja 4

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiiv 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes, artiklid 1, 2, 5, 7 ja 9

16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462), punktid 58-62

18. septembri 2019. aasta kohtuotsus Ortiz Mesonero (C-366/18, EU:C:2019:757)

Viidatud riigisisised õigusnormid

22. juuni 1956. aasta dekreet, millega kiidetakse heaks tööõnnetusi käsitleva õigusakti konsolideeritud redaktsioon ja selle rakendusmäärus (Decreto por el que se aprueba el texto refundido de la legislación de accidentes del trabajo y Reglamento para su aplicación): osa „Tööõnnetuskindlustuse määruse rakendamine“ artikkel 60

Kuninga 23. oktoobri 2015. aasta seadusandliku dekreediga 2/2015 heaks kiidetud töötajate üldseaduse (Ley del Estatuto de los Trabajadores) konsolideeritud redaktsioon: artikli 37 lõige 6

Kuninga 30. oktoobri 2015. aasta seadusandliku dekreediga 8/2015 heaks kiidetud üldise sotsiaalkindlustusseaduse (Ley General de la Seguridad Social) konsolideeritud redaktsioon: artikli 237 lõiked 1 ja 3 (sõnastuses, mis kehtis enne, kui viimast lõiget muudeti kuninga seadusandliku dekreediga 2/2023)

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 KT (edaspidi „töötaja“) töötas äriühingus Supermercados Sabeco (edaspidi „äriühing“) kassapidajana. Alates 2. jaanuarist 2008 töötas ta töötajate üldseaduse konsolideeritud redaktsiooni artikli 37 lõike 6 alusel lühendatud tööajaga 50%-lise koormusega, et ta saaks hooldada oma 12-aastast alaealist poega. Töökorraldus, kus tööaeg oli alaealise hooldamise tõttu lühendatud, lõppes 6. oktoobril 2019.
- 2 13. aprillil 2019 juhtus KT-ga tööõnnetus, nimelt kukkus ta töökohal ja kuigi ta ei palunud alguses haiguslehte, määrati talle alates 29. oktoobrist 2019 ajutine töövõimetus. Vigastuse erinevate komplikatsioonide tõttu, mis vajasis kirurgilist sekkumist, tegi Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (riiklik sotsiaalkindlustusamet, Hispaania) 2. augustil 2021 otsuse, millega määrati töötajale tema tavapärasel kutsealal töötamist puudutavas osas püsiv täielik töövõimetus koos õigusega saada pensionit 75% baassummast, mis arvutatakse Hispaania 22. juuni 1956. aasta dekreediga artikli 60 punkti 2 kohaselt, võttes arvesse õnnetuses kannatada saanud isiku tegelikku töötasu õnnetuse toimumise hetkel ja milleks määrati 8341,44 eurot aastas. Vaided, mille esitasid nimetatud otsuse peale nii vastastikune kindlustusselts Asepeyo Mutua Colaboradora de la

Seguridad Social n.º 151 (edaspidi „vastastikune kindlustusselts“) kui ka töötaja, jäeti 10. veebruaril 2022 rahuldamata.

- 3 Käesoleva kohtuasja raames on esitatud kaks hagi, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on liitnud; ühe neist esitas vastastikune kindlustusselts ja sellega vaidlustatakse eelmises punktis osutatud INSSi otsus leides, et töötaja vigastused on püsivad vigastused, mis ei põhjusta puuet, ning seetõttu ei teki nende tõttu püsivat töövõimetust; teise hagi esitas töötaja, kelle töösuhe äriühinguga lõppes 14. juunil 2019 tööandja algatusel. Vastastikuse kindlustusseltsi esitatud hagi käesolev eelotsusetaotlus ei puuduta.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 4 Töötaja palub oma hagis, et tema puhul määrataks tööõnnetuse tõttu tekkinud tavapärasel kutsealal töötamist puudutavas osas püsiva täieliku töövõimetuse tõttu määratava pensioni baassumma kindlaks nii, et seejuures ei võeta arvesse, et tema töökoormust oli lapse hooldamiseks vähendatud 50% võrra, st et tema töötasu arvestatakse arvutamisel 100% ulatuses ja pensioni baassumma oleks 1353 eurot kuus ehk 16 236 eurot aastas (mitte 8341,44 eurot aastas nagu INSS määras oma 2. augusti 2021. aasta otsuses). Töötaja leiab, et kui arvutamisel kasutatakse vähendatud töötasu vastavalt tegelikule tööajale, tooks see kaasa kaudse soolise diskrimineerimise, sest 90% inimestest, kes taotleavad alaealise hooldamise tõttu tööaja lühendamist, on naised. Töötaja väidab seetõttu, et väliselt neutraalne säte – millega sätestatakse baassumma arvutusmeetod – kahjustab naisi ja seab nad meestega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, mis on vastuolus direktiiviga 79/7.
- 5 INSS kaitseb 2. augusti 2021. aasta otsust ja väidab, et töötaja pensioni baassumma määrati kindlaks vastavalt äriühingu väljastatud ja vastastikuse kindlustusseltsi kinnitatud palgatõenditel esitatud infole.
- 6 INSS märgib, et kui õnnetus oleks juhtunud kahe esimese lühendatud tööajaga töötatud aasta jooksul – pärast seda, kui üldise sotsiaalkindlustusseaduse konsolideeritud redaktsiooni artikli 237 lõiget 3 muudeti kuninga seadusandliku dekreediga 2/2023, on see nüüd kolm aastat –, oleks baassumma arvutamisel kasutatav osamaksete arvutamisel aluseks võetav summa olnud 100% summast, mis oleks töötajale tasutud, kui ta oleks töötanud lühendatud tööajata, kuid kuna tööaja lühendamise algusest oli möödunud enam kui kaks aastat, tuli aluseks võtta osamaksete arvutamisel aluseks võetav summa, mille töötaja sai tegelikult töötatud aja eest, nimelt lühendatud tööaja eest. INSS leiab seetõttu, et oli täiesti õigustatud, et riiklikust sotsiaalkindlustussüsteemist saadavate hüvitiste summa määrati kindlaks osalise tööajaga töötava töötaja tegeliku töötasu põhjal ning alaealise hooldamise tõttu lühendatud tööaeg ei põhjenda Euroopa Kohtu 16. juuli 2019. aasta otsuse Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462) punktides 58 ja 59 tulenevaga võrreldes teistsuguse lahenduse kasutamist. INSS on seega seisukohal, et käesolevas asjas ei ole kohaldatav liidu õigus ei esmase liidu õiguse (ELTL artikkel 8 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 21

ja 23) ega teisese liidu õiguse (direktiiv 79/7, direktiiv 2010/18 või hetkel kehtiv direktiiv 2019/1158) näol.

- 7 Vastastikune kindlustusselts, kes on lisaks kostja menetluses, milles töötaja on hageja, vaidleb töötaja hagile vastu väites, et baassumma arvatati tegelikult saadud töötasu põhjal, võttes aluseks äriühingu väljastatud palgatõendi. Vastastikune kindlustusselts leiab, et erinev kord ei põhine ühelgi tingimusel ega asjaolul, mille tagajärjeks võiks olla töötavate naiste diskrimineerimine või ebasoodne kohtlemine.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 8 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on Hispaania õigusnormis (22. juuni 1956. aasta dekreedid artikli 60 punkt 2) sätestatud, et tööõnnetusest tuleneva püsiva töövõimetuse eest määratava hüvitise baassumma arvutatakse töötasu põhjal, mida töötaja sai õnnetuse toimumise hetkel, sest see arvutatakse tegelikule töötajale vastava osamaksete arvutamisel aluseks võetava summa põhjal. See tähendab, et kui töötaja on kasutanud õigust töötada alaealise hooldamiseks lühendatud töötajaga, võetakse arvutamisel aluseks nimetatud töötaja lühendamise tulenev töötasu, mis tähendas käesolevas asjas töötaja puhul 50% töötasu, mis omakorda mõjutab baassummat.
- 9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab Euroopa Kohtu 16. juuli 2019. aasta otsusele *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462), et märkida ühest küljest – viidates eelkõige nimetatud otsuse punktidele 60-62 -, et direktiivi 79/7 kohaselt puudub liikmesriikidel igasugune kohustus anda sotsiaalkindlustuse osas soodustusi lapsed üles kasvatanud isikutele ning teisest küljest, et käesolevas asjas ei ole kohaldatav nõukogu 8. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/18/EL, millega rakendatakse Euroopa Tööstuse ja Tööstandjate Keskliitude Ühenduse, Euroopa Käsitööga Tegelevate Väikeste ja Keskmise Suurusega Ettevõtete Keskliidu, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt vanemapuhkuse kohta sõlmitud muudetud raamkokkulepet ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/34/EÜ. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab samuti, et tegemist pole ka üleminekuga täistööajaga töölepingult osalise töötajaga töölepingule, mille tõttu ei ole kohaldatav nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiv 97/81/EÜ Euroopa Tööstandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt sõlmitud osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe kohta.
- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et eelmises punktis viidatud otsuses ei hinnatud seda, kas sotsiaalkindlustuse valdkonnas asjakohane Hispaania õigusnorm võib kujutada endast kaudset soolist diskrimineerimist, sest sellist väidet ei esitatud. Samuti ei analüüsitud alaealiste hooldamisest tulenevate lühendatud töötaja taotluste esinemissagedust soo järgi käsitlevat statistilist faktorit.

- 11 Tesorería General de la Seguridad Sociali (TGSS) (sotsiaalkindlustuskassa, Hispaania) esitatud statistiliste andmete kohaselt töötas aastatel 2020–2022 pidevalt lühendatud tööajaga 224 513 inimest, kes tegid seda töötajate üldseaduse konsolideeritud redaktsiooni artikli 37 lõike 6 alusel. Nendest 22 110 on mehed (9,85%) ja 202 403 naised (90,15%). Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et esitatakse küsimus, kas kaudset soolist diskrimineerimist võib põhjustada väliselt neutraalne sotsiaalkindlustust käsitlev õigusnorm, mis avaldab kahjulikku mõju väga paljudele naistele, sest enamasti kasutavad lühendatud tööaja õigust naised.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib lisaks, et juhtudel, mille puhul arvestatakse osamaksete arvutamisel aluseks võetava summana fiktiivselt täistööajale vastavat summat (seda tehti töötajale püsiva töövõimetuse määramise hetkel kahe esimese aasta jooksul alates alaealise hooldamise tõttu lühendatud tööajale üleminekust ja nüüd tehakse seda kolme aasta jooksul pärast seda hetke, sest üldise sotsiaalkindlustusseaduse konsolideeritud redaktsiooni artikli 237 lõiget 3 muudeti kuninga seadusandliku dekreediga 2/2023), peetakse vähendatud tööajale vastava summa alusel arvutatud pensiooni ja (fiktiivse) 100% tööajale vastava summa alusel arvutatud pensiooni vahelise erinevuse maksumust (selle kulu kannab sotsiaalkindlustusamet ise) õigusnormide kohaselt riiklikuks osamakseliseks hüvitiseks ning see ei too äriühingutele ega vastastikustele kindlustusseltsidele kaasa mingeid kulusid. Ka seda aspekti ei analüüsitud Euroopa Kohtu 16. juuli 2019. aasta otsuses Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462).
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab võimalusele, et see hüvitis võib jääda direktiivi 79/7 kohaldamisalast (artikli 3 lõige 2) välja, sest tegemist on perehüvitisega. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab siiski, et isegi kui tegemist on perehüvitisega, on peamine siiski nimetatud direktiivis käsitletud risk, nimelt tööõnnetus. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on seega tegemist riikliku osamakselise hüvitisega, mis katab direktiivis 97/7 riski. Kuigi tegemist on väliselt neutraalse hüvitisega, sest see on mõeldud mõlemast soost inimestele, näitab tegelik statistika, et see mõjutab valdavalt negatiivselt naisi: hüvitis on väga palju väiksem – käesoleval juhul 50% väiksem – naiste puhul, kes on kasutanud lühendatud tööaja õigust ja saavad tööõnnetuse tagajärjel tekkinud püsiva töövõimetuse tõttu töövõimetuspensiooni.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab seetõttu, et tema menetluses oleva asja lahendamiseks tuleb esitada käesolev eelotsusetaotlus.